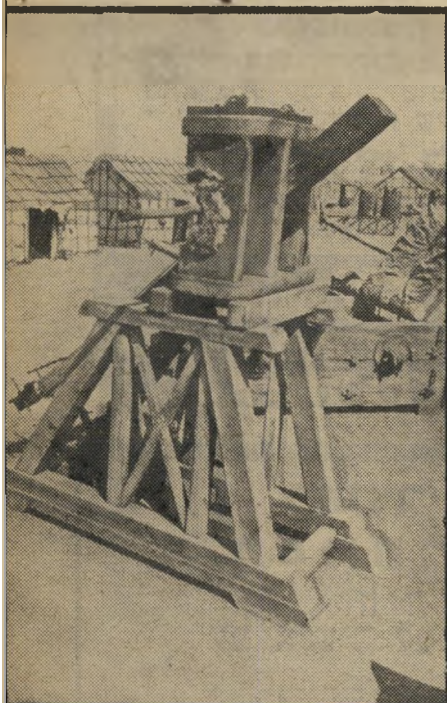

צנטוריון ניצב ישראלי עשוי להתגלות ככוכב בתל"ב בשנת צנטוריון רומי ששוחזרה באולפן.

ז'ר "כך מת חייל רומי" מתלוצץ ניצב ישראלי, אחד המשתתפים ברט, רגע לפני תחילת העבודה.

בליסטראה אחד מכלי-הירי העתיקים ה"מעניינים ביותר בין מאות פריטי-הנשק.

אופטושו יוכה שוב בתפקיד אופי יהודי, כמו באקטודוס בעבר, לצד שורה של שחקני מישנה, שכל אחד מהם שייך לגלריה של שחקני אופי נותני צבע, כג'וזף וויסרמן, אלן פיינשטיין, דניס קווילי ותימוטי ווסט (הזכור מן הסדרה הטלוויזיונית כאדוארד השמיני).
 רגע לפני מצדה עורכים מסיבת עיתונאים. (מעט מאד ניתב על מצדה בספרות ההיסטורית, מודיע פטר שטראוס, שהזדקן מאז היה סנטור ג'ורדש, פשוט משום שגידל זקן, להגברת הודעות עם תפקיד אלעזר בן-יאיר. המקור הספרותי תי שלי היה בעיקר כתבי יוסי פוס פלאוויוס.
 "אני התבססתי על הספר שנכתב בעבר

בכפיפה אחת. 50 סוסים. ארבעה טון מים, ל-200 איש, ביום. עשרות רכבים. באוהל המספרה מקצצים תשעה מאפרים את שערותיהם של החיילים הרומיים בשיטת הסרט הנע. כריס טיילור, הספר הראשי, נתן את הטון על ראשו של פטר ארטול בתספורת קצרצרה נטולה פיאות ובלורית, דמוית פוני.
 רגע לפני מצדה מתבדחים על "ישראל לים חזורים". ג'ון סטודל המשמש כעוזר למנהל הפקה, הוא ישראלי שעבד ב"חול", שמצא עצמו חוזר לתעשייה עם עוד כמה ותיקים שחזרו. החל בפול סמית, שאחרי אקספרס של חצות הפך משחקן קולנוע לכוכב קולנוע (מתבטא במחירי רים), דרך מייק הרטמן, מנהל התחבורה

עליה להתפנות, ודובר-צה"ל בישר שחיי לים אינם יכולים לשחק בחיילים, אבל תקלות שכאלו הם עניין של מה בכך לגבי ההפקה. די היה להציץ אל הקומה הראשונה של מלון פלאזה, השיכון החדש של מצדה, ולראות כי למדינה יש ממשלת מפקים משלה, צבא אדריכלים משלה, וחיילים משלה. אמנם לא חיילי צבא סדיר, אלא חיילי מישמר-הגבול, המסוגלים לשכנע, במישחקם בטכס ההשבעה המסורתי על המצדה.
 וכך קורה שבבוקר ה-29 באוגוסט יקרי צו מאות חיילים רומיים משנתם הטרופה בחום הקיץ, וישאו עיניהם אל מצביאם הנערץ, לראות מתי תגיע השעה למגר את קומץ היהודים, העיקשים המרודים,

פיטר סילוואה השחקן פיטר ארטול איבד במישקלו, כנראה בגלל נסיון להתרחק מאלכוהול, אך הפגין מצב-רוח מרומם ככל שהתקרב לתחילת צילומיו כפלאוויוס יריבו של בן-יאיר. "הקונפליקט דומה לבקט", הצהיר.

פיטר בן-יאיר השחקן פיטר שטראוס, גידל זקן כדי להתאים את חזותו החיצונית לדמותו של אלעזר בן-יאיר. הוא הביע את רצונו ללון בגפו על המצדה כדי להתקרב נפשית אל גיבורו.

רית, עליידי יהודי פולני, לא מזמן, מודיע פיטר ארטול, כשזיק של שובבות משתולל בעיניו המבריקות. "למדתי זאת מנהג מונית שסיפר לי את מה שידוע לו על מצדה..."

שני הגיבורים עונים לשאלות העיתונאים בקמצנות מחייכת. ארטול, המתואר בצדק באחת מן האנציקלופדיות הקולנועיות, "כשחקן כחוש המצליח להיראות על הבד גדול מן החיים" מקבל בסלחנות את העיתונאים, מה עוד שמאז ומעולם נטו לו חסד, ולא בחינם. להטוטי-אלגנטי זה פילס לו דרך בין הנרי השני בבקט, ללורנס איש ערב, מלורד ג'ים ועד אריה בחורף. גם אם התאמץ, לא הצליח ללכת לאיבוד על הבד כל אימת שהופיע עליו, אפילו אם לא בתפקיד ראשי. אשר לשטראוס, לפני ש"היה אליל המסך הקטן עשה סרט שהעיד על כישרון אמיתי, חייל בכחול עם קנדיס ברגן, ואם לשפוט לפי יחסו לתפקידים בעת האחרונה, נדמה כי הבחור היפה ניתן גם בשכל, הוא לא בולע כל פתיון המוצע לו. הוא סירב בעדינות לעצב את דמותו של בנין במרד, אך לא סירב לחזור ליש"ר ראל כמנהיג נצורי מצדה. "איני יכול שלא להרבות בשבחי ג'ון אוליאנסקי ש"כתב את התסריט ושבעיקר עומק נוסף לדמותו של בן-יאיר, שסבלה מרדידות במקור הספרותי. אלעזר של אוליאנסקי הוא מנהיג דגול, שאינו משחק את המנ"ח הגדול ובכל זאת ניתן בסגולות של הנהגה ובכוח של מנהיג אמיתי. שאבתי מן התסריט חומר רב למחשבה. אבל אם יורשה לי להביע את מחשבותי, הרי לדעתי אין זה מתפקידו של השחקן לתאר את תפקידו. הוא צריך לבצע אותו ולא להסביר אותו. כמו שפסל צריך להציג את פסלו והצייר לבטא את עצמו במכחול. אמנות אינה דיבורים."

מוות בבית-נבאללה שני ניצבים ישראליים מתרגלים את כובד התלבושת הרומית שלהם ומנסים לאמוד את מידת הגמישות האפשרית בדוקר בדמוני. "פעם מילחמה היתה עבודת פרך", אמרו.

שעבד בלונדון והתגעגע לאווירה של ימי הביכורים של אורי זוהר, וכלה ביוסקה האודורף, האחראי על הסוסים.
 והיו גם פגישות אחרות: המאפרת, מריהלן, תפגוש את פניו המוכרות של דויד וורנר שאיפורה בפורבידנס (של אלן רנה), העתיד לבוא לישראל ולשחק ב"מצדה, ואנתוני קווילי, שחקן התיאטרון והקולנוע הכריטי, שישחק שוב לצד פטר ארטול במרוס בלורנס איש ערב. דויד

הנאחזים בצפורניהם בסלע ששמו מצדה. מיפקדת הצבא הרומי החונה ביריחו שוחזרה ליד בוטרוס, הכפר הערבי שליד בית-נבאללה. הזיופים האלו הם האמנות האמיתית המשווה לקולנוע את גדולתו: אמנות האשלייה. במיקרה של מצדה, זוהי אשלייה הנמדדת במיליוני דולרים. הכל ניספר במיספרים סיטונאיים: מדברים על 94 תפקידים "מדברים". מיספר המשתתפים פים ביום צילום גיע עד ל-600 איש